

เทศน์เช้า วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม วันนี้วันพระ เห็นใหม่ วันพระวันเจ้า มันเหมือนกับวันเสาร์อาทิตย์นะ คนเราทำงานตลอดไม่ได้ใช่ไหม แต่สากลเขาหยุดเสาร์อาทิตย์ แต่ถ้าเป็นศาสนาพุทธนะ เมื่อก่อนเขาหยุดวันโกน วันพระ หยุดวันโกน วันพระ เพื่ออะไรล่ะ? หยุดวันโกน วันพระ เพื่อให้เราได้หาอาหารใจ เราได้พักผ่อน เราได้ออกไปทำงานเราก็ตัดขึ้น ใจนะมันล้านะ เหมือนเครื่องยนต์ ดัดเครื่องยนต์ตั้งแต่เกิด มันไม่เคยดับ ดับไม่ได้เลย เวลานอนหลับก็ว่าดับเครื่องยนต์ ก็ไม่ใช่ ถ้านั่งสมาธินะ นั่งสมาธิถ้าจิตมันสงบ มันดับเครื่อง ได้พักเครื่อง ถ้าเครื่องไม่ได้พักเลยนะ มันพังได้เป็นธรรมดา

ชีวิตเราเกิดมา เห็นใหม่ ลมหายใจไม่เคยขาดนะ ถ้าลมหายใจเข้าและลมหายใจออกขาดเมื่อไรนะ ชีวิตนี้สิ้นทันที.. คนเรานะ เวลาทำบาปทำกรรม “นี่รอกสวรรค์ไม่มี บาปกรรมไม่มี” บาปกรรมไม่มีเพราะอะไร เพราะลมหายใจนี้มันยังหมุนเราไว้นะ เพราะเราเกิดมา ถ้าขาดลมหายใจ ๕ นาทีนะ สมองตายทันที นี่เหมือนกัน ลมหายใจเข้าและลมหายใจออกมันรักษาชีวิตนี้ไว้ กรรมดี-กรรมชั่วมันไปตามกำลังนะ

สายน้ำ เห็นใหม่ สายน้ำไหลลงต่ำเป็นธรรมดา เวลาตกจากหน้าผามันกระโจนเลย เวลาตกไปทางพื้นราบมันจะเอ่อขึ้นมาจนท่วมพื้น นี่ก็เหมือนกัน กรรมดี-กรรมชั่วมันพาใจนี้ไปตามกรรม “กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน” ความคิดของใจมันเกิดต่างๆ กัน

นี่วันพระวันเจ้า วันหยุด หยุดเพื่ออะไร? หยุดเพื่อให้เราได้พักเครื่อง ได้พักเครื่องในทางสมมุตินะ แต่ในทางพักเครื่องในตามความจริง ในศาสนา พักเครื่องคือทำจิตให้สงบ เวลานั่งสมาธิขึ้นมาล่ะ คูสิ เวลาเด็กนักเรียนมันเรียนหนังสือ มันเรียนแล้วมันเครียดมาก มันอ่านหนังสือ นี่มันเครียดมากเลย แล้วบอกว่าให้มันพัก ให้มันหยุดก่อน.. ขนาดอ่านยังไม่เข้าใจ หยุดได้

อย่างไร ก็ต้องรีบอ่านเข้าไป เห็นใหม่ แต่ถ้าเขาตั้งใจนะ ตัดใจว่าเขาพักไว้ก่อนแล้วทำใจให้สงบนะ แล้วไปอ่านใหม่ เห็นใหม่ อ่านใหม่นี้ะ มันเข้าใจเนื้อความ มันเข้าใจดีกว่าเราอ่านไปแล้ว เราไม่รู้เรื่องสิ่งใดเลย มันเครียดไปหมด เห็นใหม่ ใจมันได้พักผ่อน แล้วออกไปมันทำงาน มันจะมีความสุขขึ้นของมัน

นี่วันพระในทางสมมุตินะ แต่ถ้าพระละ พระอยู่ที่ไหน? พระเป็นผู้ประเสริฐใช้ใหม่ พระคือใจ “พุทธโธ” ความรู้สึก ชาติรู้ ความรู้นั้นคือพุทธะ เวลาอุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไปอุปัฏฐากร่างกายของท่าน แต่นี่มันธรรมและวินัย ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา เป็นศาสดา เป็นผู้บอก ผู้กล่าว ผู้สอน เวลาเราอุปัฏฐากขึ้นมา ถ้าใจมันสงบได้ เห็นใหม่ ใจสงบได้ มันได้พักผ่อน

แต่ว่า “ความสงบๆ” มันพูดถึงเป็นนามธรรมเกินไป พอพูดถึงมันเป็นนามธรรมเกินไป “ศาสนาพุทธนี้เขียนเสียให้วุ่นวาย ไม่มี ทุกอย่างไม่มีเลย” ทำไมทุกขมันมีล่ะ เครียดมันมีล่ะ ทำไมมันทุกข์ขึ้นมาในหัวใจทำไมมันมี เห็นใหม่ เรามองสังคมไปสิ เราดูสัตว์เครื่องจานนะ สัตว์เครื่องจานมันยังมีคิมิชั่ว สัตว์บางตัวนิสัยดี บางตัวนี้ก้าวร้าวรังแกเขาไปหมดเลย เราเห็นสัตว์เรายังแยกสัตว์ แล้วยังแยกว่าสัตว์มันยังมีคิมิชั่วของมัน

แล้วคุณุชยัถิ “มนุสสติรัจจาโน” มนุชยัศัตว์.. มนุชยัเทวดา “มนุสสเทโว” เป็นมนุชยั แต่ใจเป็นเทวดา “สุคโต” ถ้าจิตมันสุคโต มันจะไปสุคโตนะ ถ้าจิตมันเศร้าหมอง จิตมันทุกข์ยาก มันจะไปไหนของมันล่ะ นี่เรารักษาใจเราที่นี่ สมบัติสำคัญมันอยู่ที่นี่นะ

ตำแหน่งหน้าที่การงานนะ เพราะมีเรา เราได้ แล้วเราจะไม่อยู่กับมันตลอดไปหรอก เราต้องเกษียณ เราต้องมีการเปลี่ยนแปลง หัวใจมันมีไว้โดยสมมุติ หัวใจนี่สมมุติ อำนาจวาสนาของคนไม่เหมือนกัน อำนาจวาสนามาจากไหน? มาจากการเสียดละ มาจากการทำทาน บารมีของเรา คุณิ ข้าราชการผู้ใหญ่บางคนจะมีบารมีมาก มีคนนับหน้าถือตามาก บางคนเป็นข้าราชการผู้ใหญ่ไม่มีใครสนใจเลย เขาสาป เขาแข่ง ว่าเมื่อไรจะไปสักที

มนุสสติรัจจาโน มนุสสเทโว แล้วมันมาจากไหน? มันมาจากพันธุกรรมทางจิต บุญกรรมเราฝึกฝน เราได้ฟังธรรม เราได้แก้ไขของเรา เห็นใหม่ มนุสสติรัจจาโน มนุสสเทโว จากข้างนอก มนุสสติรัจจาโน มนุสสเปโต มันเป็นอยู่ในหัวใจของเรา นี่ เดียวคิดดี-คิดชั่วนี้ เดียวมัน

คิดไปตามธรรมชาติของมันตลอดเวลา กิเลสเป็นเรื่องธรรมดา กิเลสในหัวใจเรา ไม่ต้องไปมองใครนะ ธรรมะนี้มันสอนเรา

“โอปนยิกโก.. เรียกเรื่องสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม” มาดูหัวใจของเราเนี่ย มันคิดชั่ว มันคิดโดยธรรมชาติของมัน แล้วคิดดีละ คิดดีไม่ใช่ธรรมชาติของมัน คิดดีเราต้องตัดแปลงมัน คิดดีต้องบังคับ คิดชั่วไม่ต้องบังคับนะ ปล่อยมันไหลไปเลย ความคิดปกติเลย คิดชั่วนี้สบายมาก ไหลไปเลยนะ

คิดดีสิ คิดดี “เราเสียเปรียบ เราเสียเปรียบเขาแล้ว เราไม่ทันโลกแล้ว” ว่ากันไปเรื่อย ใครจะไปทันนะ? ใครไปทันโลก? มหาบุรุษที่ไหนก็แล้วแต่ตายไปแล้วก็มาเกิดใหม่ มาเกิดใหม่ะ มาเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม มาเกิดเป็นมนุษย์ มันก็ต่อท้ายนี้ สมบัติพัสถานเราใช้ไม่ได้

คุณดูเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งแต่เป็นพระเวสสันดร ระลึกชาติได้หมดละ สิ่งนี้ก็เหมือนกัน เราสร้างไว้ๆ เรบอกว่าจะทันโลก โลกมันวิญญูะ มันหมุนเวียนนะ ใครทัน? มันเป็นวาระเป็นคราวของมัน วิญญูะมันหมุนของมันไป เราเกิดในสภากรรม เกิดมาในสังคม เกิดในสภากรรม สังคมนั้นร่มเย็นเป็นสุข สมณะ ชิ พราหมณ์ ได้ประพฤติปฏิบัติ สังคมนั้นไม่ร่มเย็นเป็นสุข สมณะ ชิ พราหมณ์ จะปฏิบัติได้อย่างไร มานั่งหลับหูหลับตา โลกเขาเดือดร้อนอยู่ เราหลับหูหลับตาได้ไหม? หลับหูหลับตานี้เอาชนะใจของเราได้ก่อน

ในเวลาเกิดสังคมวิฤตขึ้นมาต้องการคนกล้า ต้องการเป็นผู้ที่ฉลาด ต้องการเป็นผู้นำที่ดี เวลาสังคมปกติ ไม่ต้องหอรอก สังคมอยู่กันได้ แต่วิฤตขึ้นมาเนี่ย ใครจะเป็นคนนำ? ใครจะยับยั้งสังคมนั้น? สังคมนั้นมันไปนะ ใครจะยับยั้งมัน? ถ้ายับยั้ง เอาอะไรไปยับยั้งมัน? ถ้าไม่มีสติ ไม่มีหลักของใจ

หลักของใจนี้มันไม่ตื่นเต้นไปกับเขาเนาะ “อยู่กับโลกโดยไม่ติดโลก”

อยู่กับโลกนี้แหละ แต่โลกเป็นอย่างหนึ่ง โลกเหมือนเด็กเล่นขายของกัน โลกเป็นสมมุติ ใจ เด็กมันเล่นขายของกัน เราเป็นผู้ใหญ่ใจใหญ่ เราเป็นผู้ใหญ่ ใจเรามีจุดยืนใจใหญ่ เราเห็นโลก

มันเป็นอย่างนี้ ถ้าโลกเป็นอย่างนี้ จุดยืนของเราอยู่ที่ไหน? จุดยืนของเรามันอยู่ที่สติปัญญาของเรา

ร่างกายเหมือนกันนะ คนเหมือนคน แต่คนไม่เหมือนกัน “คนเหมือนคน” มนุษย์เหมือนกัน แต่หัวใจไม่เหมือนกันหรอก หัวใจ คุณติ ลายนิ้วมือคนไม่เหมือนกัน การภาวนาก็เหมือนกัน เหมือนลายนิ้วมือเลย จะไม่มีเหมือนกันสักคนหนึ่ง จะเหมือนกันไม่ได้ เพราะจิตสร้างมาไม่เหมือนกัน เป็นไปไม่ได้ที่จิตจะเหมือนกัน ที่ความรู้สึกคนจะเหมือนกัน...เป็นไปไม่ได้! สิ่งที่เป็นไปไม่ได้ เวลากระทำก็ต้องทำตามความซื่อเท็จจริงของใจดวงนั้น นี่ไง สัจธรรม

สัจธรรม เห็นไหม มันอยู่ที่หัวใจของสัตว์โลก สัตว์โลกมันจะมีความศรัทธาแค่ไหน มีความเชื่อแค่ไหน ความเชื่อ-ความศรัทธาแก้กิเลสไม่ได้ แต่ไม่มีความเชื่อ-ความศรัทธา เริ่มต้นไม่ได้ การเกิดเป็นมนุษย์ นี่มนุษย์เป็นสมมุติ เกิดมาเป็นทุกข์ ทุกข์ก็ฆ่าตัวตาย มันฆ่าทุกข์ได้ไหม? การฆ่าตัวตาย ทำลายวัตถุแล้วมันหายทุกข์ไหม?

มันเป็นไปไม่ได้! มันเป็นไปไม่ได้เลย!

การฆ่ากิเลสต่างหาก การฆ่ากิเลสไม่ใช่การฆ่าตัวตาย การฆ่ากิเลสเพราะอะไร เพราะกิเลสตายไป ใจยังอยู่ ใจยังอยู่นะ เพราะกิเลสมันตายไป เห็นไหม นิพพานยังอยู่ เราเป็นคนรับรู้ อยู่ เราเป็นคนวิมุตตนิสุข เราเสวยอยู่ มันจะฆ่าตัวตายไปที่ไหน? มันฆ่ากิเลสตาย การฆ่ากิเลส ตาย ฆ่าที่ไหนล่ะ? พอฆ่าที่ไหน จิตยังไม่สงบเข้ามา ยังไม่รู้จักความสงบนะ

ความรู้สึก ความคิด ความศรัทธา ความเชื่อ ความเชื่อมั่นเป็นทรัพย์ของมนุษย์ ถ้ามนุษย์ อริยทรัพย์ของมนุษย์ มีความเชื่อ มีความสนใจ มันลากเรามา นั่งกันอยู่นี่ ที่มาอยู่นี่เพราะอะไร ถ้าไม่ศรัทธาจะมาได้ไหม ไม่มีความคิดใครจะลากเรามา นั่งนี้ได้ไหม แต่ศรัทธามันลากมาแล้วเราก็กลับไป ลากมาแล้ว พอมันลากมา ลากมาฟังธรรม ฟังธรรมสะท้อนใจชั่วครา วชั่วคราก็กลับไปจมอยู่กับอดีต จมกับความคิดอยู่อย่างเดิม

ศรัทธา-ความเชื่อแก้กิเลสไม่ได้ ที่จะแก้กิเลสได้คือสัจธรรม คือมรรคญาณ คือความรู้จริง ขึ้นมาจากหัวใจของเรา ถ้าความรู้จริงขึ้นมาจากหัวใจของเรา คั่นคว้าเราให้เจอก่อน ถ้าคั่นคว้าเรา ให้เจอ จิตสงบเข้ามา...นี่ไง! คือตัวเรา

นาย ก. นาย ข. นี่มันเป็นชื่อในทะเบียนบ้าน ถ้าเป็นธรรมชาติ มันไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่เรา ไม่ใช่เขา ความรู้สึกมันมีชื่อไหม? ความรู้สึกมันมีชื่อเรียกแตกต่างกันไหม ความรู้สึกคือความรู้สึก แต่มันแตกต่างกันด้วยอำนาจวาสนาบารมี มันแตกต่างกันด้วยจิตนิสัย มันแตกต่างกัน พอมันแตกต่างกันมรรคญาณของใครก็ของมัน เห็นไหม ของใครของมัน

เวลาตั้งปัญญาคืนมา ตั้งปัญญา ปัญญามาจากไหน? ปัญญาจากกิเลส ปัญญาที่เราใช้กันอยู่ มันวิชาชีพ อาชีพของเราเกิดมาจากความคิด เห็นไหม คุณ นักวิทยาศาสตร์ทุกอย่างเกิดมาจากไหน? ปัญญาเกิดมาจากไหน? ปัญญาของเขานี่โลกีย์ปัญญา ปัญญาเกิดจากความคิด แล้วโลก กุศตรปัญญาละ ปัญญาที่ฆ่ากิเลส มันเอาปัญญาอะไรแก้กิเลส? ปัญญา เห็นไหม ปัญญาทางโลก มันปัญญาทางทฤษฎี ปัญญาทางวิทยาศาสตร์ คำว่า “วิทยาศาสตร์” วิทยาศาสตร์คือทฤษฎี คือต้องคิดให้อยู่ในกรอบอย่างนั้น

แต่ถ้าเป็นธรรมะละ ธรรมะเพราะกิเลสมันอยู่นอกกรอบ กิเลสอยู่นอกกรอบแล้วเอา ปัญญาในกรอบไปฆ่ามันนะ มันหัวเราะเยาะด้วยนะ มันจุกจุกไปเลย จุกจุกตามมันไป ตาม ต้อยๆ เลย พอถึงที่สุดแล้วไม่เห็นมีอะไรเลย.. ไม่มีอะไรเลยเพราะภาวนาไม่เป็นไง

แต่ถ้าภาวนาเป็นนะ มันเห็น มันจับต้องได้ คุณ เชื้อโรค เราเป็นไข้ เราเป็นโรคอะไร เรา จะเอาอะไรไปแก้โรคนั้น.. จิตของเราเนี่ยมันคิดในเรื่องอะไร นี่บ้า ๕๐๐ จำพวก จิตนี้มันบ้าหมด เห็นไหม มันบ้าเข้าโรงพยาบาล โรงพยาบาลบ้าเข้าไปนี่หมอเขาต้องรักษานะ แต่ของเราเนี่ยหมอ คือสติปัญญาของเราเอง จะไม่มีใครแก้ไขเราได้เลย หมอทางโลกนะ เขานิดคยาเข้าไป เขาใช้ สารเคมีต่างๆ เขาใช้จิตวิทยาของเขา แต่ของเราเนี่ยใครจะใช้จิตวิทยาของเรา มันอยู่ในหัวใจของเรา พูดแค่ไหนนะ ก็เข้าหูขวาทะลุหูซ้าย มันไม่ฟังหรอก มันฟังไปเฉยๆ แต่ใจมันไม่รับผิดชอบ มันปลั่งทิ้งหมดนะ

แต่ถ้าเข้าไปถึงตัวมัน มันจันตรอกกับอำนาจของสมาธิ อำนาจของธรรม มันจะไปไหน จิตเราจะไปไหน.. ขยำมัน! ทำลายมัน! ยิ่งทำลาย ยิ่งใส ยิ่งสะอาด ถ้าไม่ได้ทำลายมันเลย ความทุกข์มันจะหลุดไปได้อย่างไร? ความทุกข์ในหัวใจนี้มันจะหลุดออกไปจากใจได้อย่างไร ถ้า ความทุกข์ในหัวใจมันจะหลุดออกไปจากใจ มันต้องมีเหตุมีผลติ เหตุผลมาจากไหน ถ้าคนไม่เคยกระทำ เหตุผลมันมาจากไหน

มันเป็นนิทานนะ เราเล่าๆ กันมา.. เราเล่าๆ กันมานะ สืบทอดกันมา เล่ากันมา แล้วเราก็เชื่อตามกันไป เชื่อตามกันไป นี่ไงศรัทธาความเชื่อ! ศรัทธาความเชื่อเพราะมันมีตัวอย่างผู้ที่กระทำทำให้เราเห็น ผู้ที่กระทำทำให้เราเห็น... ชีวิตทั้งชีวิตนะ แผ่นดินยังไม่กลบหน้า อย่าเพิ่งเชื่อว่าคนนั้นเป็นคนดีนะ มันจะมีวันใดวันหนึ่งที่เขาแสดงฤทธิ์เดชของเขาออกมา แต่ถ้าแผ่นดินกลบหน้านะ คนนั้นถึงเป็นคนดีได้ ถ้าเขาทำความดีมาจริง

แต่ถ้าธรรมมันกลบหน้ากิเลสนะ มันเป็นกุศล-อกุศล จิตที่เป็นกุศล-จิตที่เป็นธรรมจะคิดเรื่องอกุศลไม่ได้ อกุศลไม่ได้เพราะอะไร เพราะขณะที่จิตมันเสวยอารมณ์มันเป็นอัตโนมัตติ เวลาเราสร้างสติกันนะ สติขึ้นมา เดี่ยวก็เกิดขึ้นมา เดี่ยวก็ดับ.. สติขึ้นมา เดี่ยวก็จางไป สติ ทำไมเราพลั้งเผลอสติ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานนะ “ภิกษุทั้งหลาย เธอจงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด” ความประมาทเลนเล่อ นื่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเตือนไว้เลย แล้วเราปฏิบัติกันนะ เดินอย่างกับซากศพ เดินไปเดินมาเหม่อลอย “นักปฏิบัติๆ” สติมีงอยู่ไหน? สติมีงอยู่ไหน? สติสัมปชัญญะนะ ถ้ามันรู้อยู่นี้ การขับเคลื่อนไป การเดินไป การตั้งสติ มันรู้ไปหมดนะ แล้วมันอยู่ที่ความชำนาญนะ

คูสิ เวลาเราทำกัน ไม่ใช่คนป่วย ไม่ใช่ช้อยสร้อย.. ทำด้วยความกระฉับกระเฉง แต่! แต่ต้องมีสตินะ เพราะมันไม่ผิดพลาด ถ้าความกระฉับกระเฉง ความพิบพิบ ความสุขเอาเผากินนะ โอ้.. ทำองอาจกล้าหาญ ล้มลุกคลุกคลาน...อย่าทำ! ไร่ประโยชน์ ไร่สาระ จะองอาจกล้าหาญ จะเข้มแข็งก็ต้องมีสติ นี่เขาฝึกสติกันไง เหมือนกับคนป่วยเลย อ้อยสร้อยๆ อย่างนั้นนะ มารยาทสังคมๆ นั้นกิเลสมันยืมเลย มันขี้ห่วยอยู่นั้นนะ มันต้องมีการกระฉับกระเฉงเพื่อสร้างสติ เพื่อการฝึกฝนของเราขึ้นมา

ก็บอก “มันเป็นเรื่องลำบากอีกแล้วมันยุ่งมันยาก มันลำบาก”

“เกิด” ลำบากไหม? นั่งอยู่ในกรรมนั้นะ ๕ เดือน ลำบากไหม? จะต้องไปขุดอยู่ในกรรมอีก ๕ เดือนไหม? ลำบากไหม? ทำไมไม่พูดว่าลำบาก

เวลาจะฝึกฝนขึ้นมาบอก “ลำบาก” เวลาอยู่ในห้อง ๕ เดือน มันอยู่ได้สบายเลย เพราะมันไม่รู้สึกตัวของมัน แล้วพอจะกระทำความดีขึ้นมา ก็ “ลำบากๆ” แล้วก็อยากได้มรรคผลนะ อยากได้คุณงามความดีนะ แต่ไม่มีการลงทุนเลย ไม่มีการกระทำเลย มันเป็นไปได้ไม่ได้

มันไม่เหมือนวัตถุหรือ วัตถุที่เราสั่งซื้อที่ไหนก็ได้ มีตังค์สั่งซื้อได้หมดนะ เอาตังค์มาซื้อนิพพานให้ดูหน่อยสิ ซื้อสติมาก็ได้ ปัญญาที่ซื้อมันมา ไม่มีทางเลย

ลูกเรา อยากให้เป็นคนดีหมดนะ แต่มันจะดี-ไม่ดีขึ้นอยู่กับที่การฝึกฝนนะ เราให้วิชาการกับมัน เราฝึกฝนมันให้มันเข้าใจเรื่องชีวิต ให้มันยืนในสังคมนี้ขึ้นมาได้ นั่นนะปัญญาทางโลก สติ! จะเป็นปัญญาทางธรรมขึ้นมา มันต้องมีสติของมัน มันจะยืนตัวของมันขึ้นมา มันยืนตัวขึ้นมาแล้ว อาจารย์โกหกก็รู้ว่าอาจารย์โกหกนะ เพราะจิตเราเป็นแล้ว อาจารย์พูดคนละเรื่องนะ มันจับได้หมดนะ อาจารย์องค์นี้โง่เง่า โทกอีกต่างหาก

ถ้าเป็นความจริงขึ้นมามันอันเดียวกัน มันต่างกันไม่ได้หรอก ความรู้สึกนะคำมันต่างกันได้อย่างไร คำของธรรมะมันต่างกันได้อย่างไร มันเหมือนกันทั้งนั้นนะ แต่วิธีการ จริตนิสัยคนมันต่างกัน คนต่างกัน อาจารย์เป็นก็ต้องแก้ได้ ถ้าอาจารย์เป็นนะ จริตนิสัยนะ เราเป็นผู้ใหญ่ เห็นเด็กมา เราเข้าใจกิริยาเด็กมันต้องการอะไร เห็นไหม เวลาเด็กขึ้นมามันพูดไม่เป็น แต่มันหิวกระหาย มันหิวน้ำมาก มันมานี้ เราให้น้ำมันดื่ม มันจะดีใจมากเลย

ใจก็เหมือนกัน ใจนี้ถ้ามันหิวกระหาย มันทุกข์ยากมา เราพูดธรรมะไป ถ้ามันเข้าถึงหัวใจนะ มันสะท้อนหัวใจมาก ยิ่งสะท้อนหัวใจขนาดไหน สะท้อนหัวใจเรา เข่าใจ เข่าให้มันตื่นตัวขึ้นมา เข่าให้ชีวิตนี้มีคุณค่าขึ้นมา อย่าปล่อยให้มันไหลไปตามโลก! วัตถุข้าวของนะมันเป็นอย่างนี้ โลกนี้มันหมุนเวียนอยู่อย่างนี้ ไม่มีวันจบหรือ มันจะหมุนอยู่อย่างนี้ แล้วมันถึงที่สุดแล้วมันจะปรับสภาพของมันไป มันเป็นอย่างนี้เพราะโลกนี้เป็นอจินไตย โลกเป็นอจินไตยนะ แล้วจิตเรานี้มันก็เป็นอจินไตย มันก็หมุนเวียนไปกับโลกนี้

แต่ถ้าเมื่อไรธรรมะมาชำระมันสะอาดแล้วมันพ้นจากวิภวะ พันธ์หมด วิภวะ-วิภวณะนะ ทำได้จริงๆ ถ้าเราทำจริง ทำจริงนะ ทำจริง! มีสติสัมปชัญญะ ต้องเป็นสัมมาทิฐิ ความเห็นที่ถูกต้อง แล้วทำนะ นี่ไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ เวลาครูบาอาจารย์บรรพชิตธรรมโดยชอบ

แต่ถ้าบรรลุธรรมโดยกิเลสณะ ภาพข้างนอกมันสวยงามมาก มันว่ามันบรรลุธรรม แต่กิเลสมันสุ่มอยู่ในหัวนะ โอ้พวกนี้มันพวกี่เง่า แล้วสืบแปดมงกุฏมันจะหลอกเอาแต่ทรัพย์สินเงินทอง ธรรมะมีคุณค่าเท่ากับเบงก์ เท่ากับเศษกระดาษหรือ?

“เศษกระดาษ” กับ “คุณธรรมในหัวใจ” อะไรมีคุณค่ามากกว่ากัน?

แล้วจะเอาธรรมะ เอาคุณธรรมมาแลกกับเศษกระดาษ มันมีคุณค่าไหม แล้วอย่างนั้นจะเป็นธรรมได้อย่างไร “ธรรมะเหนือโลก ธรรมะเหนือทุกอย่าง” มันต้องมีคุณค่า หัวใจมันพ้นไป มันมีค่ากว่าวัตถุทุกๆ ชนิด ถ้าไม่มีค่ากว่าวัตถุทุกๆ ชนิด มันจะพ้นจากวัตถุนั้นไปได้อย่างไร? มันจะพ้นจากรสของกาม รสของต่างๆ รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง แล้วมันชนะอย่างไร ถ้ามันไม่มีรสที่ดุคดึ่มกว่า ดึกว่า มันชนะได้อย่างไร?

มันชนะใจนี้แล้ว เห็นไหม ถ้าใจนี้มันชนะแล้วมันก็เป็นธรรมขึ้นมา

วันพระ ไปวัดไปวาไปวัดหัวใจ ไม่ใช่ไปวัดไปวาไปนอนตีแปลงนะ ไปวัดก็เอาเครื่องนอนไปเต็มเลยนะ ไปจำศีลใจ ไปนอนวัด เสร็จแล้วเข้าก็กลับใจ.. เขาไปวัด! เขาไปวัดใจนะ เรามีสติขึ้นมาใหม่ มีสมาธิขึ้นมาใหม่ หัวใจเราฟ่องแผ้วใหม่ หัวใจมันทุกข์ยากมาจากบ้านนะ แล้วมาอยู่วัดนี้ คูสิ ทำไมพระท่านฉันมือเดียว ท่านอดอาหาร ทำไมท่านอยู่ของท่านได้ ทำไมท่านพอประทังชีวิตได้ เรามันตีโพยตีพายนะ จะต้องหาสมบัติ จะต้องทุกข์ต้องร้อน จะเอาเบงก์ผูกคอไว้ใจ ให้มันมีความสุข แล้วมันมีความสุขใหม่? ไม่สุขหรือ! เป็นไปไม่ได้หรือ!

มาวัด! มาวัดใจ ไม่ใช่มาวัดเฉยๆ มาวัด! มาวัดความรู้สึก มาวัดความเห็นของเรา ให้ความเห็นของเราดีขึ้น พัฒนาขึ้น นี่คือไปวัด เอวัง